

Обраћање високог представника Кристијана Шварц-Шилинга Сталном савјету ОЕБС-а

Ново партнерство у изборној години

Даме и господо,

Као што вам је познато, политички директори Управног одбора Савјета за имплементацију мира су управо завршили свој први састанак ове године овдје у Бечу; ово је такође био први састанак политичких директора којим сам ја предсједавао у својству високог представника. Сутра ћу поднијети извјештај Комитету за политику и безбједност Европске уније у Бриселу. Сматрам да је потпуно прикладно да ја данас имам прилику да се обратим Сталном савјету ОЕБС-а. ОЕБС је кључни актер заједничких активности међународне заједнице у пружању помоћи Босни и Херцеговини на њеном дугом путу ка демократији, просперитету и интеграцији у евро-атлантске структуре – активности у склопу којих је моја Канцеларија задужена за координацију. Заиста бих желио да детаљније говорим о начинима на које ОХР/ЕУСР и ОЕБС могу даље побољшати обим и ефикасност своје сарадње. То је нешто што искрено могу да промовишем због тога што посебно цијеним посао који је ОЕБС обавио у Босни и Херцеговини као и снагу те организације у погледу питања која су у средишту њених активности, те мрежу на терену која јој стоји на располагању. У годинама када сам био медијатор за Босну и Херцеговину и када сам путовао од града до града и од села до села, тражио сам и редовно добијао помоћ особља ОЕБС-а на терену. То сам цијенио тада, а цијеним и сада. Сматрам да посједујемо и капацитет и вољу да добро радимо заједно.

Такође сматрам да имамо златну прилику у току наредних дванаест мјесеци да, заједно са нашим партнерима у Босни и Херцеговини, обезбиједимо главни добитак у економској и

политичкој транзицији земље. Ово ће бити кључна година – имамо изборе у октобру и процес стабилизације и придруживања који је већ у току. Улазимо у потпуно другачију територију и, између осталог, Босна и Херцеговина мора у предстојећој години да покаже да је прешла из фазе рјешавања постконфликтних проблема у фазу институционалног, социјалног, политичког и економског развоја која ће је учинити поузданим и сувереним партнером у евро-атлантским структурама.

Одлучан сам да обезбиједим да не пропустимо ову прилику.

Данас желим да говорим о томе како ОЕБС и ОХР и ЕУСР могу заједно ефикасније да дјелују у Босни и Херцеговини путем максималног искориштења својих снага. Наш заједнички циљ је помоћи Босни и Херцеговини да се чврсто креће, и кад год је то могуће бржим кораком, путем којим сада иде.

Дозволите ми да почнем са сагледавањем свеобухватне стратегије. Како постижемо наш заједнички циљ?

Улога ОХР-а

Политичка и административна стратегија за постепено укидање ОХР-а се сада креће ка планираном завршетку. Прије четири године ова организација је имала више од 800 запослених. Данас тај број износи нешто преко 300. Прије четири године на кориштење бонских овлаштења се још увијек генерално гледало као на саставни и неопходни елемент напора да се политички систем у БиХ учини функционалним. То без сумње више није случај.

Ја сам јасно ставио до знања да ћу без оклијевања користити бонска овлаштења уколико то буде неопходно за одржавање мира и стабилности или унапређење сарадње Босне и Херцеговине са Трибуналом у Хагу.

Исто тако сам јасно ставио до знања да *нећу* користити бонска овлаштења за било шта друго.

Дозволите ми да искористим ову прилику да поновим ту опредјељеност. Прошла су времена када је ОХР кориштењем бонских овлаштења или једноставном пријетњом да ће их искористити у великој мјери интервенисао у политичком процесу у БиХ.

Ово је ужаснуло неке људе у међународној заједници али такође и у политичком естаблишменту БиХ.

Промјене су често изазовне.

А ми улазимо у изазовна времена.

Улазимо у еру у којој међународна заједница генерално, а ОХР посебно, неће интервенисати да поправе ствари ако босанскохерцеговачки политичари погријеше.

Постоје два могућа одговора на то.

- Политички лидери у БиХ могу начинити грешке и онда окривити међународну заједницу да ништа не предузима да би умањила посљедице тих грешака.
- Или могу савјесније радити како би избјегли грешке.

Друга опција је она коју су политичари у другим земљама обавезни да одаберу. Исти принцип се сада примјењује у Босни и Херцеговини.

Избори у октобру 2006. године

Октобарски избори су разлог зашто је апсолутно прикладно – и заиста апсолутно битно – да ова промјена у ставу међународне заједнице кулминира у изборној години.

Избори у 2006. години ће бити први избори након рата у којима ће изабрана лица сносити пуни терет одговорности за будућност ове земље.

Међународна заједница у БиХ неће обезбиједити механизам заштите.

Изборно тијело више неће имати опцију да калкулише као нпр. овај кандидат ми је познат, путем ТВ-а или можда лично; немам потпуно повјерење у интегритет или компетенције тог кандидата, али ми се допада стил и ако дође до било какве злоупотребе положаја, па, странци ће се побринути да се штета ограничи.

Од сада странци неће више играти ову улогу.

Зато ће предстојећи избори бити одлучујући. Њихов резултат ће одредити успјех или неуспјех транзиције Босне и Херцеговине према тржишној економији и коначног напора према евро-атлантским интеграцијама, односно крајњег циља чланства у ЕУ и НАТО-у.

Ако се избори сведу на међусобно оптуживање – етикетирање и ситна ривалства – онда се ништа од ових добрих ствари које су надомак руке неће догодити.

У демократији имате лидере какве заслужујете, а у 2006. години грађани БиХ ће изабрати лидере какве заслужују и живјеће са тим посљедицама у наредне четири године.

Да ли ово значи да међународна заједница одустаје од Босне и Херцеговине, да пере руке, и једноставно оставља земљу да се сама сналази?

Апсолутно не.

Ово значи да ће грађани Босне и Херцеговине, уз пуно повјерење остатка међународне заједнице, реализовати своје демократско право.

Потребно је да нагласим да одржавање избора само по себи не значи реализацију овог демократског права. Одлучујући фактор ће бити *квалитет* изборне дебате.

Ови избори се морају бавити *питањима*.

У случају да ово некеме звучи као отрцана фраза, дозволите да нагласим да постоје начини да се *уреди* да се избори баве

питањима, и ми предлажемо да радимо у тијесној вези са ОЕБС-ом и другим организацијама како бисмо обезбиједили да се ови начини у потпуности искористе.

Економска транзиција

Ја сам сачинио политички и оперативни сценарио у којем ће доћи до радикалне промјене улоге ОХР-а, прије него што се ова организација у потпуности угаси. То не значи да ћу ја бити мање активан од мојих претходника. Ја не сматрам да је моја улога да у БиХ првенствено закључим посао који је урађен у току протекле деценије. Ја ћу бити активан, али на другачији начин од мојих претходника.

Сада када је отпочео процес стабилизације и придруживања, свеукупна политичка и економска оријентација БиХ је према тржишним структурама и регулаторним системима Европске уније. У том контексту, Канцеларија специјалног представника ЕУ ће промовисати свеукупну координацију земаља из породице ЕУ у БиХ, што ће, поред посебних оперативних подручја која покривају ЕУФОР и ЕУПМ, значити и праћење широког дијапазона политичких питања која се односе на бржу и ефикаснију економску транзицију.

Економска транзиција у БиХ до сада је била неуједначена. Приватизација је, на примјер, оптерећена некомпетентношћу администрације (или *недостатком* одговарајуће компетентности администрације), недостатком транспарентности, и у неким случајевима отвореним криминалом. Друга подручја су била исто тако разочаравајућа (мада би требало јасно рећи да БиХ у овом погледу на много начина није била ништа гора, него напротив, у неким случајевима *боља*, од њених сусједа).

Међутим, свеукупни тренд је изузетно позитиван. У посљедње четири године, економски раст је био значајан и одржив, валута чврста, инфлација ниска а инвестиције су порасле.

Оно што морамо да урадимо сада, и што не могу довољно нагласити, јесте довести до тога да грађани уживају користи

ових великих достигнућа. Грађани БиХ су до сада имали мало видљиве користи од економских реформи које смо их стално убјеђивали да треба да прихвате.

Ми смо учесници утакмице: сиромаштво и незапосленост против политичке стабилности.

Ово је нешто што итекако разумијем. Ја сам постао пунољетан када се Њемачка још борила са туробним и горким посљедицама Другог свјетског рата. Године 1950. отпочео сам породични посао, управо у тренутку када се тај ужасни период трансформисао у сасвим другачију епоху коју је карактерисао брз економски опоравак.

Било је времена када смо много радили а слабо видјели резултате тога рада, осим у даљем сиромаштву и тешкоћама, а онда – промјена је била драматична – дошла су времена када смо радили много и видјели, након сваког новог мјесеца, резултате нашег рада, побољшања свакодневног живота, бољи транспорт, боље гријање у школама и на радним мјестима у зимским мјесецима, боље стамбене капацитете, боље медицинске услуге.

Значи, то се може урадити.

И може се урадити и у Босни и Херцеговини. Ја сам потпуно увјерен у то – а моја вјера се заснива на трезвеној процјени некога ко је деценијама био на челу приватне компаније. Могао сам измирити режијске трошкове, исплаћивати плате запосленима и проширити дјелокруг рада компаније и увећати добит. Ја знам шта је предузећима потребно да би била успјешна и вјерујем да предузећа у БиХ, након година болних структуралних реформи, сада имају пословно окружење у којем се могу такмичити и просперирати.

Ја ћу зато да преузмем водећу улогу у привлачењу инвестиција у БиХ.

Добра управа

Ми смо сви свјесни поражавајућег ефекта који је бирократска хидра имала на пословање у БиХ, а ОЕБС је играо важну улогу у рјешавању проблема неефикасности власти, посебно на општинском нивоу. (Иако, поново треба да нагласим, ово није проблем који се унутар овога региона искључиво односи на БиХ).

Функционална и рационална власт је *сине љуа нон* стабилности – огромна бирократија се мора зауздати; концепт пружања услуга и одговорност мора се убризгати у државну службу на свим нивоима, од општина па све до Савјета министара.

Ово није само политичко питање, због тога што утиче и на пословно окружење као и на колективно стање свијести. Грађани морају вјеровати да њихова земља функционише. У бројним областима ствари у БиХ добро функционишу, заправо функционишу боље него што мисле многи који живе ван БиХ. На примјер, електронски систем за издавања докумената као што су пасоши, визе и личне карте је врло савремен, ефикаснији и сигурнији од многих сличних система којима се служе неке земље чланице Европске уније. (То нам пружа јаке аргументе у корист БиХ када лобирамо код Влада и држава да уведу мјере путем којих ће се бар неким категоријама грађана БиХ омогућити лакше добијање виза за путовање у иностранство). Успјешно увођење ПДВ-а почетком ове године, административни подухват који је био изазов и за земље са далеко бољим ресурсима, изненадило је оне који су предвиђали да је тај задатак осуђен на неуспјех. Ово су била само два примјера.

Међутим, институционално «ткиво» земље, које подразумијева све од политичког живота до система образовања, мора бити побољшано. То ће имати директан утицај на успјех политичких и економских реформи. Овдје бих желио да нагласим кључну улогу ОЕБС-а и његових активности везаних за прописно руковођење у органима власти, заштиту људских права и реформу правосуђа, у пружању помоћи Босни и Херцеговини да оствари напредак на путу ка Европском партнерству.

Поред својих задатака у погледу регионалне војне стабилизације

предвиђених Дејтоном у оквиру којих се пружа помоћ личном представнику предсједавајућег Мисије, Мисија ОЕБС-а има важну улогу у Комисији за реформу одбране. Министар одбране је предложио формирање Групе за координисање реформе одбране и изразио своју жељу да се врло значајан однос који је успостављен између ОЕБС-а и Министарства одржи и у будућности. Подржавамо стални ангажман Мисије на овим задацима, као и њене друге задатке у овој области, укључујући и помоћ у уништавању вишка муниције, ручног и лаког наоружања, као и помоћ коју пружају органима власти Босне и Херцеговине у испуњавању њихових политичких и војних обавеза према ОЕБС-у.

ОХР/ЕУСР и ОЕБС: Ново партнерство

У областима генералне политике ОХР може остварити напредак само уз подршку цијеле међународне заједнице, а у појединим областима само уз конкретну подршку ОЕБС-а.

Зато предлагем да успоставимо Радну групу за активности ОХР-а и ОЕБС-а, која ће вршити континуирано и продуктивно координисање наших међусобно директно повезаних активности, на примјер у областима као што су образовање, људских права, реформа правосуђа и избори. Виши замјеник високог представника, Питер Бас-Бакер је већ успоставио прве контакте у вези с овим питањем и спреман је да преузме задатак копредсједавања овом Радном групом.

Образовање

Образовање је област у којој са ОЕБС-ом остварујемо изузетно блиску сарадњу. Након усвајања Стратегије за реформу образовања у новембру 2002. године, захваљујући напорима које је успјешно координисао ОЕБС, остварен је значајан напредак. Међутим, недавно је дошло до застоја. Заправо утврђени приоритети у области образовања за 2005. годину су морали да буду рекласификовани као приоритети у области образовања за 2006. годину.

Дуготрајна етничка подјела у оквиру образовног система у БиХ, уз непостојање ефикасног координационог механизма на министарском нивоу у оквиру свих органа власти, као и чињеница да локални органи власти не преузимају одговорности односно чак не показују интерес за спровођење реформе образовања захтијева снажни ангажман међународне заједнице у овој области. Ангажман који би био и јачи од ангажмана који бисмо ми у ОХР сматрали идеалним. Али, краткорочни и дугорочни приоритети у реформи образовања, као и постпријемни услови Савјета Европе те услови за европско партнерство, морају се испунити. Ови приоритети обухватају Закон о високом образовању, успоставу Агенције за образовање на државном нивоу и спровођење постојећих закона о образовању.

У циљу превазилажења препрека, међународна заједница ће морати да тактички интервенише те истовремено настоји да стимулише своје БиХ партнере да заузму самоодрживији и проактивнији приступ. Ово је питање на којем ОЕБС и ОХР морају да наставе своју сарадњу.

Јачање цивилног друштва

У оквиру свог Програма демократизације, ОЕБС директно сарађује с појединцима и групама грађана како би омогућио њихову интеракцију и сарадњу са органима власти. Ова подршка се прије свега фокусира на иницијативе с терена с циљем повећања броја грађана који могу да успоставе партнерски однос с представницима органа власти за добробит средине из које долазе. Главни корисници су представници цивилног друштва у мјестима гдје је цивилно друштво доста неразвијено у смислу његове способности да се мобилизује око неких проблема и питања и оствари интеракцију са локалним органима власти.

ОХР се бави проблемима цивилног друштва на другом нивоу и на другачији начин. На примјер, ОХР снажно подржава усвајање нацрта Споразума о сарадњи између Савјета министара БиХ и невладиног сектора, којим се пружа оквир за директну и појачану сарадњу између ова два фактора на свим нивоима

власти. Овим Споразумом се нарочито подржава опредјељење Савјета министара БиХ усмјерено ка јачању улоге ове институције у промовисању добровољних и социјалних активности у свим областима јавног живота.

ОХР намјерава да пружи активну подршку цивилном друштву у настојањима овог сектора да осигура повољнији регулаторни оквир и законе о невладином сектору на државном и ентитетском нивоу. Ово се, на примјер, односи на законе којима се регулишу добротворне донације јавних предузећа и на различите порезне законе којима се дефинише финансијско пословање невладиних организација.

Боља координација приступа ОХР-а, који дјелује од виших према нижим нивоима власти, и приступа ОЕБС-а, који дјелује од нижих ка вишим нивоима, у невладином сектору, а посебно у смислу узајамног пружања расположиве експертизе и ресурса, би могла значајно да допринесе развоју информисаног, активног и ангажованог цивилног друштва у БиХ.

Људска права

Област људских права је област у којој сам активно дјеловао као медијатор и у којој ћу наставити да пажљиво пратим даљи развој ситуације. Програм ОЕБС-а под називом «Приступ правима», у оквиру којег се прати поштовање права повратника на различите облике социјалне заштите, је основни елемент у пружању континуиране подршке свим особама које су се вратиле у своје пријератне домове. Рад на терену ОЕБС-а у овој области има суштински значај.

На мало више централизованом нивоу желио бих да радим у тијесној сарадњи са ОЕБС-ом на утврђивању системског приступа имплементацији одлука Дома за људска права. Присјетимо се да је Дом за људска права основан по Анексу VI Дејтонског мировног споразума и да је доносио одлуке у предметима несталих лица, којима се налагало органима власти да сарађују у потпуности и утврђују чињенице о судбинама ових људи. Велики

број одлука Дома за људска права је још неизвршен, што продужава патње породица на које се одлуке односе, и што је исто тако значајно, у сваком случају представљају кршење људских права од стране релевантних органа. То је неприхватљиво. Ми морамо да посветимо пажњу овом проблему.

У том смислу желим да скренем пажњу на ефикасну подршку коју ОЕБС пружа Канцеларији омбудсмана БиХ – још једне домаће институције која се бави специфичним историјским и културним изазовима са којима се суочава друштво у БиХ и то ради у контексту европских стандарда људских права.

Реформа правосуђа

Мисија ОЕБС-а у Босни и Херцеговини, заједно са мисијама ОЕБС-а у Хрватској и Србији и Црној Гори, настоји да подстакне дијалог и сарадњу између три земље у осјетљивој области процесуирања ратних злочина у домаћим институцијама. Морамо да јачамо и подржавамо регионалну сарадњу тужилаштава. Та сарадња се мора унапређивати и на практичном и на политичком нивоу. На нивоу судија и тужилаца помаци су већ начињени. Нека осјетљива питања, као што је пренос поступака или екстрадиција треба да се рјешавају на политичком нивоу. Због тога је укљученост и улога ОЕБС-а још од централног значаја, иако је дугорочни циљ, наравно, предати пуну одговорност за овај процес у руке органа три земље. ОХР је спреман да пружи помоћ ОЕБС-у у овим настојањима, уколико таква помоћ буде потребна.

ОЕБС има и веома важан мандат за праћење суђења у БиХ. Чим је ступио на снагу нови Закон о кривичном поступку, ОЕБС је почео да процјењује начине на који судови у цијелој земљи поштују Закон и, што је једнако важно, поштују европске стандарде о људским правима. Одговорност за праћење предмета који су прослијеђени БиХ од стране Међународног кривичног трибунала у Хагу свједочи о томе како је ОЕБС свој посао урадио добро и темељно. ОХР има знатно ужи мандат у области праћења суђења, који се реализује путем два посматрача која су углавном усредсређени на случајеве јавне корупције. Ми се редовно

састајемо и разговарамо о новим трендовима, наглашавамо проблеме и утврђујемо стратегије и изналазимо рјешења. ОЕБС и ОХР су чланови радне групе коју је основало Министарство правде БиХ и задужило да предложи амандмане на законе из области кривичног права. Снажно вођство Министарства осигурава да ОЕБС и ОХР имају улогу помагача у овим напорима.

Предизборна кампања/мобилизација бирача

Ми треба да успоставимо тијесну сарадњу прије одржавања избора у смислу побољшања *квалитета* дебате. «Европа» је постала мантра. Свако је за Европу; нико није *против*! Али, да ли изборно тијело заиста схвата *све реперкусије* евро-атлантске интеграције? Шта ће она захтијевати од политичара који тако одушевљено подржавају тај процес? Да ли су у стању да испуне захтјеве? ОХР/ЕУСР нема теренске структуре да нпр. организује округле столове о евро-атлантској интеграцији, али ОЕБС има.

Изборна кампања мора бити заснована на питањима од којих се живи – економском развоју, образовању, здравственој заштити и социјалној заштити. ОЕБС је директно укључен у подизање стандарда демократске дебате, али ово је подручје гдје ОХР/ЕУСР, кориштењем капацитета као што су капацитети за јавну подршку које имамо, може да ради заједно са вама на ефикасан и комплементаран начин. Са 26 година парламентарног искуства, ја сам спреман да се у наредним мјесецима ставим на располагање теренских канцеларија ОЕБС-а у БиХ и учествујем у јавним расправама са бирачима о значају ових избора.

Регионална димензија

Иско као што је економска стабилност немогућа без економског развоја, тако се ни прогрес не може одржавати унутар БиХ без одговарајућег прогреса у кључним стратешким питањима у сусједним земљама. Ту ОЕБС са својим обимном регионалном мрежом долази до правог изражаја. Дана 31. јануара 2005. године, Хрватска, Србија и Црна Гора и БиХ потписале су трилатералну декларацију о регионалном повратку. У децембру

2005. Хрватска влада и ОЕБС у Хрватској покренули су медијску кампању у циљу унапређења процеса повратка, који треба да се оконча до краја 2006. године.

Ипак, избјеглице српске националности из Хрватске и даље се суочавају са проблемима и препрекама у напорима да се врате својим домовима. Десет година након завршетка рата, Срби који су били носиоци станарског права у Хрватској прије 1991. године још увијек не могу да врате станове јер су исти у међувремену приватизовани. Тек 2005. године, Хрватска влада је одлучила да изврши накнаду у облику нових станова који тек треба да се изграде.

Морам да нагласим да сам веома свјестан чињенице да је Хрватска влада уложила напоре да ријеша ово питање. Међутим, ипак остаје чињеница да свеобухватно рјешење још није пронађено.

Истовремено постоји и испражњена имовина која припада лицима српске националности гдје хрватске власти не могу утврдити ко је власник али нису вољне да о томе размјењују информације са надлежним институцијама у БиХ или СиЦГ. У БиХ, посебно у РС, размијењена имовина је велико питање. Често се дешава да Срби из Хрватске, који су размијенили своју имовину у Хрватској за имовину у РС која је у власништву Хрвата заврше без и једне и друге, док друга страна задржава обје, и имовину у Хрватској и имовину у БиХ.

ОХР ће пружати пуну подршку напорима ОЕБС-а, као и УНХЦР-а и Европске комисије, у рјешавању ових питања. У том погледу се сви уздамо у предложени састанак на министарском нивоу, који је најављен за 31. март у Сарајеву.

Теренска мрежа

ОХР и већина осталих међународних организација више немају велику теренску мрежу у БиХ, али ОЕБС има. По томе је ова организација јединствена и пријеко потребна. Ми смо спремни да се ослањамо на ваше добре услуге. Знам из личног искуства да

то могу урадити са пуним повјерењем. Вјерујем да постоји јасна синергија између ОХР/ЕУСР-а с једне стране и ОЕБС-а с друге. Истовремено постоји и снажна заједничка жеља да се крене напријед са партнерима у БиХ у слиједећу фазу опоравка – пуна евро-атлантска интеграција земље као просперитетне демократије. Ми можемо да помогнемо да до тога дође ако будемо ефикасно радили заједно, и то је оно што предлажем да и урадимо.

Хвала.